

Elnökválasztás Republika Srpskában – lenyugodhatnak a kedélyek?

DR. LÁNGNÉ DR. PETRUSKA SZIDÓNIA

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2025.

Szerző(k):

Dr. Lángné Dr. Petruska Szidónia

Lektorálta:

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.

Borítókép forrás: Dragan Maksimović/DW

2026. január 13.

Dr. Lángné Dr. Petruska Szidónia, vezető kutató, MKI

ELNÖKVÁLASZTÁS REPUBLIKA SRPSKÁBAN – LENYUGODHATNAK A KEDÉLYEK?

A tanulmány a Republika Srpskában 2025 végén lezajlott rendkívüli elnökválasztás politikai hátterét és következményeit vizsgálja. Az események rámutatnak arra, hogy Bosznia-Hercegovina három évtizeddel a daytoni békeszerződés megkötése után is tartós legitimációs és működési válsággal küzd, amelyekben az etnikai alapú hatalommegosztás, a nemzetközi főképviselő kiterjedt jogkörei és a nagyhatalmi érdekek egyaránt szerepet játszanak.

A Dodik és a nemzetközi főképviselő közötti konfliktus jól példázza a daytoni rendszer paradoxonát is: miközben az OHR beavatkozásai rövid távon a stabilitást szolgálják, hosszabb távon hozzájárulhatnak az állami intézmények legitimitásának eróziójához. Dodik ezt a helyzetet sikeresen használta fel saját szuverenitási narratívájának erősítésére, amelynek politikai hatása a tisztségéből való eltávolítása után is fennmaradt.

Bár Dodik eltávolítása fontos figyelmeztetés volt a politikai rendszer határainak kijelölésére, a bosznia-hercegovinai alapfeszültségek ettől nem oldódtak fel. A daytoni berendezkedés továbbra is egy törékeny, de egyelőre működő kompromisszumot jelent, amelynél jelenleg nem látszik életképebb alternatíva a három államalkotó nemzet békés együttélésének biztosítására.

NEMZETKÖZI FŐKÉPVISELŐ VS. DODIK – FÓKUSZBAN A BONNI JOGKÖRÖK

Bosznia-Hercegovina állami berendezkedését napjainkig a délszláv háborúkat lezáró, 1995-ös daytoni békeszerződésben foglaltak határozzák meg. Ez a három államalkotó nemzet - a bosnyák, a horvát és a szerb - együttélésének keretként két entitást – a Bosznia-hercegovinai Föderációt (FBiH) és a bosznia-hercegovinai Szerb Köztársaságot (Republika Srpskát, RS) – hozott létre. A rendszer működtetésének egyik alapvető pillére a nemzetközi közösség által létrehozott

Főképviseleti Hivatal (Office of the High Representative, OHR), amely a békeszerződés polgári rendelkezései végrehajtásának felügyeletét látja el.¹ Bosznia-Hercegovina ezzel együtt ma is a Nyugat-Balkán egyik leginstabilabb állama. Az RS elnöki pozíciójából nemrég eltávolított Milorad Dodik boszniai szerb vezető esete – aki az OHR-rel szembehelyezkedő, szuverenitási narratívát épített a gyenge lábakon álló államalakulatban –, kiváló esettanulmány a daytoni rendszer gyengeségeiről.

A Republika Srpska entitásban 2025. november 23-án rendezett rendkívüli elnökválasztáshoz vezető eseménysorozat megértéséhez 2019-ig érdemes visszatekinteni az időben. Ez volt az az év, amikortól kezdve a Dodikhoz kötődő politikai körök blokkolni kezdték az állami szintű intézmények működését, illetve az entitás parlamentje formálisan elutasította a nemzetközi közösség bosznia-hercegovinai főképviseelőjének ún. bonni jogköreit. Utóbbi jogkörökkel élve a főképviseelő 1997 óta jogosult arra, hogy kötelező érvényű döntéseket hozzon, adott esetben akár eltávolítson hivatalukból politikusokat, tisztségviselőket, amennyiben úgy ítéli meg, hogy azok akadályozzák a daytoni békeszerződés végrehajtását.² Christian Schmidt 2021-es hivatalba lépését követően az ellentétek tovább erősödtek, kinevezését ugyanis sem helyi, sem nemzetközi szinten nem övezte konszenzus: azt – a korábbi gyakorlattal ellentétben – nem hagyta jóvá az ENSZ Biztonsági Tanácsa.³ Schmidt ugyanakkor elődjénél jóval többször bírálta felül a helyi politikusok döntéseit. Paradox módon, miközben rövid távon a stabilizálást célozta, hosszabb távon ezzel hozzájárult Bosznia-Hercegovina állam legitimitásának csorbulásához, elsősorban a szerbek körében, amelyre sikeresen építette Dodik saját szuverenitási narratíváját. Többek között ez segítette őt a mostani választásokon is.

1 United Nations, „General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina” [Általános keretmegállapodás Bosznia-Hercegovina békéjéről], *United Nations*, 1995., <https://peacemaker.un.org/sites/default/files/document/files/2024/05/ba951121daytonagreement.pdf>.

2 ConstitutionNet, „Voices from a Constitutional Standoff in Bosnia and Herzegovina: Drama in Four Acts So Far” [Hangok egy bosznia-hercegovinai alkotmányos patthelyzetből: Dráma négy felvonásban eddig], *ConstitutionNet*, 2025. április 28., <https://constitutionnet.org/news/voices/constitutional-standoff-bosnia-and-herzegovina-drama-four-acts-so-far>.

3 Radio Free Europe/Radio Liberty, „Republika Srpska Assembly Votes To No Longer Publish Decisions Of Bosnia High Representative” [A Boszniai Szerb Köztársaság törvényhozása megszavazta, hogy többé nem hozza nyilvánosságra a boszniai főképviseelő döntéseit], *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 2023. június 21., <https://www.rferl.org/a/bosnia-srpska-high-representative-schmidt-decisions-/32469653.html>

AZ ELŐREHOZOTT ELNÖKVÁLASZTÁSHOZ VEZETŐ JOGI ADOK-KAPOK

A Dodik elnöki pozícióból való eltávolításához vezető, RS-beli politikai válság közvetlen kiváltó oka az volt, hogy a szerb entitás parlamentje 2023-ban több, az elszakadás irányába mutató törvényt fogadott el. Schmidt ezeket hatályon kívül helyezte, ám Dodik és politikai támogatói nem ismerték el a döntését. A Bosznia-hercegovinai Államügyészség emiatt még ugyanabban az évben eljárást indított az RS elnöke (és az entitás hivatalos közlönyének kiadásáért felelős Miloš Lukić) ellen. Az ügyben az elsőfokú ítélethirdetésre 2025. február 26-án került sor, ekkor Dodikot nem jogerősen egy év – pénzbírsággal megváltható – börtönbüntetésre ítélték és hat évre eltiltották közhivatali tisztségek betöltésétől.

A következő hónapokban a feszültséget tovább fokozta, hogy az RS parlamentje új alkotmánytervezetet és egyéb jogszabályokat fogadott el az entitás autonómiájának erősítése érdekében, amire válaszul a főképvisező leállította az SNSD és szövetségeseinek költségvetési támogatását.⁴ Az elsőfokú ítéletet helybenhagyó másodfokú ítélethirdetésre augusztus 1-jén került sor. Ezt követően a politikai válság kulcskérdésévé vált, hogy Dodik a gyakorlatban hajlandó lesz-e átadni az elnökséget – különösen azok után, hogy pozíciójának megerősítése érdekében kezdeményezte az RS kormányának átalakítását, valamint népszavazásokat helyezett kilátásba a bírósági döntés jogossága, illetve a szerb entitás Bosznia-Hercegovinából történő kiválása kérdésekben.⁵

A Központi Választási Bizottság már augusztus végén kihirdette a rendkívüli elnökválasztás időpontját, az SNSD részvétele azonban egészen szeptember végéig kérdéses maradt.⁶ Dodik elnöki pozícióból való távozásának „formális elismerésére” pedig csak október 18-án került sor, amikor az entitás parlamentje ideiglenes elnökké nevezte ki a Dodikhoz közeli Ana Trišić Babićot.⁷

4 Stefano Fella, „Bosnia and Herzegovina: secessionism in the Republika Srpska” [Bosznia-Hercegovina: szecesszionizmus a boszniai Szerb Köztársaságban], *House of Commons Library*, 2025. december 12., <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-10013/CBP-10013.pdf>.

5 Balkanweb, „After Dodik’s dismissal, Republika Srpska elects unconstitutional government. Candidate for prime minister must be nominated by president” [Dodik elbocsátása után a boszniai Szerb Köztársaság alkotmányellenes kormányt választ. A miniszterelnök-jelöltet az elnöknek kell jelölnie], *Balkanweb*, 2025. szeptember 2., <https://www.balkanweb.com/en/pas-shkarkimit-te-dodik-republika-serpska-zgjedh-qeverine-jokushte-tuese-kandidati-per-kryeminister-duhet-te-propozohet-nga-presidenti/#gsc.tab=0>.

6 European Western Balkans, „Dodik’s Party to Participate” [Dodik pártja részt vesz], *European Western Balkans*, 2025. szeptember 29., <https://europeanwesternbalkans.com/2025/09/29/dodiks-party-to-participate/>.

7 Marija Stojanović, „Will Dodik Continue to Pull the Strings in RS After His Formal Resignation?” [Folytatni fogja-e Dodik a szálak mozgatását az RS-ben a hivatalos lemondása után?], *European Western Balkans*, 2025. október 24., <https://europeanwesternbalkans.com/2025/10/24/will-dodik-continue-to-pull-the-strings-in-rs-after-his-formal-resignation/>.

CHERCHE LES ÉTATS-UNIS

Dodik „taktikai visszavonulása” vélhetően nem vezethető vissza egyetlen tényezőre, ám valószínűleg jelentős szerepet játszott benne Washington szankciós politikája, illetve az ezzel kapcsolatos feltételezett háttértárgyalások. Erre utal, hogy az USA Külföldi Eszközök Ellenőrző Hivatala (OFAC) október végére időzítette azt a döntését, amelynek értelmében feloldották a politikus, egyes családtagjai, valamint további boszniai szerb személyek és vállalatok elleni, még az Obama- és a Biden-adminisztrációk időszakában bevezetett szankciókat.⁸ Dodik ezt egyfajta „erkölcsi győzelemként” prezentálhatta, hiszen korábban épp a daytoni békeszerződéssel ellentétes lépései miatt került fel az OFAC-listára. Az amerikai külügyminisztérium kapcsolódó nyilatkozata kiemelte az RS Nemzetgyűlése konstruktív intézkedéseinek szerepét a döntés hátterében. Ez különösen azoknak a jogszabályoknak a hatályon kívül helyezését jelentette, amelyeket a Bosznia-hercegovinai Alkotmánybíróság korábban már érvénytelennek nyilvánított, mivel sértették az állam alkotmányos rendjét.⁹

AZ ELNÖKVÁLASZTÁS EREDMÉNYE – DODIK 2.0

November 23-án kevesebb mint egy évre választottak új elnököt Republika Srpskában. Bár összesen hat jelölt indult, közülük mindössze az SNSD és a legerősebb ellenzéki párt, a Szerb Demokrata Párt (SDS) jelöltjének volt valódi esélye, aki mögött további ellenzéki pártok is felsorakoztak.¹⁰ Dodik számára a választás tétje a de facto hatalmon maradása volt, ennek érdekében aktív szerepet vállalt a kampányban. Pártjának jelöltje, Siniša Karan pedig a legbelsőbb köreiből került ki. A politikus legutóbb az RS tudományos és technológiai fejlődésért és felsőoktatásért felelős miniszteri pozícióját töltötte be, ezt megelőzően rendvédelmi-hírszerzési területen dolgozott, 2022 és 2025 között az RS belügyminisztere volt. Mindezek ellenére sohasem tartozott a legbefolyásosabb SNSD-párttagok

8 European Western Balkans, „US lifts sanctions on Dodik and his closest associates” [Az Egyesült Államok feloldotta a Dodik és legközelebbi munkatársai elleni szankciókat], *European Western Balkans*, 2025. október 29., <https://europeanwesternbalkans.com/2025/10/29/us-lifts-sanctions-on-dodik-and-his-closest-associates/>.

9 Jacob Wendler, „US lifts sanctions on Putin ally ‘Bosnian Bear’” [Az USA feloldja Putyin szövetségese, a „boszniai medve” elleni szankciókat], *Politico*, 2025. október 29., <https://www.politico.com/news/2025/10/29/milorad-dodik-sanctions-lifted-bosnian-bear-00628378>.

10 European Western Balkans, „Dodik’s Party Candidate Narrowly Wins Snap Presidential Election in Republika Srpska” [Dodik pártjának jelöltje szoros győzelmet aratott a rendkívüli elnökválasztáson a boszniai Szerb Köztársaságban], *European Western Balkans*, 2025. november 24., <https://europeanwesternbalkans.com/2025/11/24/dodiks-party-candidate-narrowly-wins-snap-presidential-election-in-republika-srpska/>.

közé.¹¹

Az előrehozott elnökválasztásra rekordalacsony, mindössze 35%-os részvétel mellett került sor, ami a lakosság politikai apátiáját, illetve az SNSD mozgósítóképességének csökkenését jelzi. A szavazatok megoszlása ugyancsak nem a párt várakozásainak megfelelően alakult. Bár Dodik már a választás estéjén kihirdette Karan győzelmét, a teljes feldolgozottsághoz közeledve ez egyre bizonytalanabbá vált,¹² a politikus előnye végül 2,17 százalékra csökkent Branko Blanušával szemben. A Központi Választási Bizottság később a 64-ből 17 önkormányzatban, 136 szavazóközterben elrendelte a választás megismétlését 2026. február 8-án,¹³ ami a szoros eredményre tekintettel azt jelenti, hogy matematika-ilag fennáll a végeredmény megfordulásának esélye. Amennyiben a folyamat végén Siniša Karan győzelmét erősítik meg, a szerb entitás vezetésében az októberi rendes parlamenti és elnökválasztásig biztosan nem várható érdemi változás. Karan – Dodik közeli szövetségeseiként, illetve kontrollja alatt – minden bizonynyal követi elődjének politikai irányvonalát, fenntartja a szecessziós retorikát, illetve a konfrontálódást az állami intézményekkel.¹⁴ Dodik politikai befolyása emellett az SNSD-pártelnöksége révén is biztosított marad.

KÉNYSZERHÁZASSÁG JÓAKARÓKKAL

Az RS elnökének hivatalából való eltávolításával kapcsolatos fejlemények látványos, de nem egyetlen elemét jelentik a Bosznia-Hercegovinára 2025-ben jellemző összetett belpolitikai válságnak – ezzel párhuzamosan az állami szintű kormány is súlyos legitimációs és működési válsággal küzd.¹⁵ Az 1995-ben, a délszláv háborúk lezárása érdekében létrehozott, rendkívül bonyolult közigazgatási rendszer hátulütői, a három államalkotó nemzet érdekellentétei, illetve az ezeket támogató nagyhatalmi érdekek a legfrissebb fejlemények hátterében is könnyen

11 Novica Mihajlović, „Siniša Karan, mož ki samemu sebi pravi ‘Drugi Dodik’” [Siniša Karan, aki önmagát a ‘második Dodiknak’ tekinti], *Delo*, 2025. november 24., <https://www.delo.si/novice/svet/sinisa-karan-moz-ki-sa-memu-sebi-pravi-drugi-dodik>.

12 Boban Karović, „What the Extraordinary Elections in the Republic of Srpska Revealed” [Miről árulkodtak a rendkívüli választások a boszniai Szerb Köztársaságban], *NIN*, 2025. november 26., <https://www.nin.rs/english/news/96320/what-the-extraordinary-elections-in-the-republic-of-srpska-revealed>.

13 Sarajevo Times, „Repeated Elections for President of the RS Scheduled for February” [Megismételt elnökválasztást tartanak az RS-ben februárban], *Sarajevo Times*, 2025. december 31., <https://sarajevotimes.com/repeated-elections-for-president-of-the-rs-scheduled-for-february/>.

14 Dmitrij Gencsev, „A State in Limbo” [Egy bizonytalanságban lévő állam], *Aleph Analisi Strategiche*, 2025. november 19., <https://www.alephas.org/post/a-state-in-limbo>.

15 Paulina Wankiewicz-Kloczko, „Bosnia and Herzegovina’s European Integration Impasse” [Bosznia-Hercegovina európai uniós patthelyzete], *Ośrodek Studiów Wschodnich*, 2025. július 25., <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-07-25/bosnia-and-herzegovinas-european-integration-impasse>.

azonosíthatók. Miközben az EU úgy tűnik, nem rendelkezik valódi nyomásgyakorló eszközzel, Dodik esetében a Vlagyimir Putyin orosz elnökkel történt közel 30 személyes találkozója önmagában sokat elárul Oroszország befolyásáról az RS-ben,¹⁶ a szecessziós törekvésekhez nyújtott orosz támogatás pedig egyértelműen akadályozza Bosznia-Hercegovina EU-integrációs előrehaladását. A Trump-adminisztráció nyugat-balkáni térség stabilitását középpontba helyező megközelítését¹⁷ mindemellett jól példázza a beavatkozás a szankciós politika eszköztárának alkalmazásával. A tengerentúli nagyhatalom célja érezhetően a kényes egyensúlyi helyzet visszaállítása volt – ami továbbra is teret engedhet a Dodiktól megszokott politikai manővereknek.

KONKLÚZIÓ

Milorad Dodik számára az RS elnöki tisztségétől való megfosztása nyilvánvalóan erőteljes figyelmeztetést jelentett azzal kapcsolatban, hogy a főképviselő és az állami intézmények joghatóságának szisztematikus megkérdőjelezésével átlépett egy „vörös vonalat”. Ennek ellenére egyelőre sem belső, sem külső akadálya nem látszik annak, hogy a közeljövőben – bár más pozícióból – de továbbra is érvényre juttathassa a deklaráltan „szerb érdekeket előtérbe helyező” politikáját.

A november 23-án megrendezett előrehozott elnökválasztás szoros eredménye kevesebb mint egy évvel a rendes választások előtt ugyanakkor szintén fontos jelzésként szolgálhatott Dodik és pártja számára a jelenlegi társadalmi támogatottságukról. Ráadásul Blanuša nem különösebben erős, karizmatikus ellenfele Karannak, jelölése az ellenzék részéről egyfajta „biztonsági játékként” volt értékelhető, annak érdekében, hogy a rendes elnökválasztáson induló politikusaikat megkíméljék egy kudarcától.¹⁸ Korántsem biztos ugyanakkor, hogy az ellenzék a sokkal nagyobb téttel bíró rendes elnökválasztáson is hasonló összefogást fog tanúsítani.

16 Giorgio Fruscione és Eleonora Tafuro Ambrosetti, „Fact vs. Fiction: Understanding Russia’s Influence in the Western Balkans” [Tény vagy fikció: Oroszország nyugat-balkáni befolyásának megértése], *Istituto per gli Studi di Politica Internazionale*, 2025. május, <https://www.ispionline.it/wp-content/uploads/2025/05/ISPI-pp-2025-Russia-Balkans-relations-Tafuro-Fruscione.pdf>.

17 Jahja Muhasilović, „Old Strategy with the New Setup: Trump’s policy towards the Western Balkans” [Régi stratégia az új felállásban: Trump Nyugat-Balkán politikája], *Balkans Studies Foundation*, 2025. március 9., https://balkanfoundation.com/wp-content/uploads/2025/03/bsf_perspective_8.pdf, DOI: 10.51331/perspective08.

18 News Agency of the Republic of Srpska, „Kovačević: SDS and Opposition Weren’t Looking for Presidential Candidate but for Someone Willing to Lose Elections” [Kovačević: Az SDS és az ellenzék nem elnökjelöltet keresett, hanem valakit, aki hajlandó vesztesként szerepelni a választásokon], *News Agency of the Republic of Srpska*, 2025. szeptember 28., <https://srpskanational.com/republika-srpska/kovacevic-sds-and-opposition-weren-losing-for-presidential-candidate-but-for-someone-willing-to-lose-elections/3221>.

Mindemellett a Bosznia-Hercegovina jövőjével kapcsolatos scénáriók mérlegelésekor azt is érdemes szem előtt tartani, hogy a mindenkori szerb érdekek szempontjából az etnikai alapú hatalommegosztás, a decentralizált állam a kedvezőbb¹⁹ – míg a lakosság több mint 50%-át alkotó bosnyákok²⁰ a központi jogkörök erősítésében érdekeltek. Így az alapvető feszültség az SNSD választási kudarca esetén is fennmaradna. A daytoni békeszerződésben rögzített államszerkezet egy olyan kompromisszumos megoldást jelent, amelynek bár számos gyengesége megmutatkozott, mégis alapvetően lehetővé teszi a három államalkotó nemzet békés együttélését – és amelynél jobb továbbra sem körvonalazódik.

19 Varga Kocsicska Aleksandra, „Bosznia-Hercegovina: politikai helyzet, gazdasági kihívások és a daytoni békeszerződés lehetséges jövője,” *Belügyi Szemle* 73, 3. sz. (2025): 609-646, https://real.mtak.hu/217281/1/9_VargaKocsicska609-646.pdf DOI:10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.i3.pp609-646.

20 “Bosnia and Herzegovina” [Bosznia-Hercegovina], CIA – *The World Factbook*, hozzáférés: 2025. december 5., <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/bosnia-and-herzegovina/>.

**MAGYAR
KÜLÜGYI
INTÉZET**